

Plukovník gšt. Ing. Milan Ku be š a, CSc.

KVAPKA 12

Úkoly Armády České republiky a jak je naplňovat

Aktuálně byly ve druhém a třetím čísle VR zveřejněny dlouho očekávané dokumenty – Bezpečnostní strategie České republiky a Vojenská strategie České republiky [1]. V článku vyjádřím své některé názory související s úlohou Armády ČR v bezpečnostním systému státu (BSS), jejími úkoly, a hlavně způsoby jejich naplňování ve světle těchto dokumentů. Uvedu i své některé kritické připomínky k obsahu obou dokumentů.

* * *

Potenciální jevy, které mohou narušit normální chod procesů ve společnosti a kdy může dojít k ohrožení svrchovanosti a územní celistvosti, demokratických základů, vnitřního pořádku, zdraví a životů občanů, majetkových hodnot nebo životního prostředí nejen našeho státu, ale i členských států NATO, je nutno tlumit a eliminovat. Jde o bezpečnostní rizika, která se mohou rozvinout v hrozby, a tím může dojít ke vzniku krizové situace v oblasti, regionu, státě, skupině států atd.

V Bezpečnostní strategii České republiky [2] je vyjmenováno devět základních bezpečnostních rizik. Z hlediska našeho členství v Alianci je však nutné uvažovat v nadnárodních dimenzích se zachováním národních hledisek. Každý stát si musí budovat bezpečnostní systém, který v případě potřeby tlumí, resp. eliminuje důsledky působení těchto bezpečnostních rizik a možných hrozeb. Bezpečnostní systém státu (ale i koalice) při nich uplatňuje množství funkcí, z nichž jsou funkce obranná, ochranná a záchranná z hlediska nevypočitatelných důsledků funkcemi nejdůležitějšími. Je důležité čas od času bezpečnostní rizika nově identifikovat a stanovovat priority bezpečnostní strategie daného státu (koalice), regionu nebo oblasti, a to podle aktuálnosti těchto rizik.

Armáda ČR je jedním z rozhodujících výkonných prvků bezpečnostního systému státu a představitelem jeho obranné funkce. Je však schopna významnou měrou posilovat i jiné funkce, zvláště ochrannou a záchrannou, jak v nadnárodních podmínkách Aliance, tak i mimo ni. V tomto duchu jsem se vyjadřoval i ve svých minulých článcích na stránkách Vojenských rozhledů (VR).

Bezpečnostní strategie České republiky se snaží definovat způsob, jak bezpečnostním rizikům čelit, jaká opatření přijímat. Kritika dokumentu PhDr. Antonínem Raškem ve VR 3/99 je podle mého názoru na místě. Obdobně mám pocit nevyváženosti a zdůrazňování spojeneckých hledisek nad národními cíli. Sílu Aliance vidím především v síle a připravenosti jeho jednotlivých členů. V nejlepším světle se mi nejvíce struktura tohoto dokumentu. Na první pohled (po prvním prostudování) je zřetelné, že jednotlivé stati např. druhé části (*Bezpečnostní politika státu*) zpracovávala ministerstva vlády

(ministerstvo zahraničních věcí, ministerstvo obrany a ministerstvo vnitra) poněkud izolované a bez patřičného sladění, což bohužel zůstalo i po sestavení dokumentu v jeden celek.

Jako nesystémové se mi např. jeví, aby se ve stati II. 2. B. (*Úkoly ve vojenské oblasti obrany*) objevila věta: Ozbrojené síly plní rovněž úkoly při záchraně lidských životů a majetku uvnitř státu (podíl na operacích integrovaného záchranného systému) i v zahraničí (humanitární operace). A naopak ve stati II. 3. (*Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti*) se na ozbrojené síly (resp. Armádu ČR) zapomnělo. Polemická je i celá stať v bodě II. 2. C (*Úkoly v nevojenské oblasti obrany*). Název hovoří o obraně, její obsah o ochraně ... vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku; ochraně ústavních činitelů, správních úřadů.... Tvrzení, že základními prvky bezpečnostního systému státu jsou jeho ústavní instituce a činitelé ... (viz III. 1. *Bezpečnostní systém státu, krizové řízení*) mlží jasnost definice tohoto nového pojmu. V celém dokumentu není bezpečnostní systém státu definován.

Podle mého by kvalitě dokumentu prospěla větší provázanost jednotlivých kapitol a komplexnější pohled.

Vojenská strategie České republiky stanovuje základní úkoly Armády ČR (AČR) které směřují k realizaci výše uvedených funkcí při:

1. obraně České republiky proti vnějšímu napadení,
2. podílu na obraně Aliance,
3. podílu na mírových operacích a záchranných a humanitárních akcích a
4. podílu na eliminaci nevojenských ohrožení.

Vzhledem k tomu, že paralelně s tímto dokumentem spatřila světlo světa nová strategická koncepce NATO [6], dovoluji si navrhnout doplnění **ještě pátého úkolu**:

5. podílet se na operacích NATO nad rámec článku 5 Severoatlantické smlouvy.

Možnost společného působení AČR se spojenci ve všech pěti úkolech staví do popředí otázky její budoucí podoby. Požadavek kompatibility a interoperability kooperujících součástí AČR se spojenci (zvláště se sousedy) je nanejvýš aktuální.

Organizační struktura AČR by měla být taková, aby umožňovala vytváření uskupení (kontingentů) sil podle charakteru národních či spojeneckých úkolů a momentální potřeby, a to bez jakýchkoliv transformačních procesů u vojsk či v orgánech velení. Realita je taková, že AČR se jako jediná se svými strukturami u vojsk od svých sousedů a i dalších členů Aliance diametrálně liší. Historická rozhodnutí o zrušení sborů a vytvoření operačních velitelství druhů vojsk se z dnešního pohledu jeví jako neuvážená (většina vojenských odborníků i laiků tuto skutečnost uznává).

Chybí však odvaha uznat chyby a situaci zásadním způsobem řešit. Problém s tvorbou mechanizované divize a jejího velitelství je logickým pokračováním permanentního podceňování vědeckých řešení. Ekonomické limity velikosti AČR a krátkost časových úseků možné aktivace bezpečnostních rizik v hrozby musí být kompenzována propracovaným systémem mobilizačního rozvinutí armády a systémem jejího členění do částí s odstupňovanou dobou pohotovosti k použití. Schopnost pružně reagovat na krizové situace jak v národním, tak i spojeneckém rámci, staví do popředí požadavek

dostatečných logistických kapacit, včetně kapacit dopravních, zdravotnického zázemí a zásob pro efektivní nasazení a další zabezpečení vojsk.

V úvodních odstavcích Vojenské strategie České republiky se sice uvádí, že „... stanovuje základní úkoly a způsoby použití ozbrojených sil České republiky a priority jejich výstavby a přípravy, s ohledem na společné působení s ozbrojenými silami spojenců v NATO“, ale právě způsoby použití se v dokumentu opomíjejí. Chápu, že není vůbec jednoduché již v tomto dokumentu tyto způsoby alespoň v základních rysech charakterizovat. Jde totiž o vojenské umění, které nelze jen tak deklarovat ve vojen- sko-politickém dokumentu.

Tato otázka by měla být podložena intenzivním vojenským výzkumem otázek vojenského umění při využití všech zkušeností vlastních, zkušeností sousedů a dalších spojenců.

Uvedu k jednotlivým úkolům a způsobům použití vojsk několik vlastních poznámek.

První dva základní úkoly, které má AČR v rámci bezpečnostního systému státu a NATO plnit, souvisí s bezprostřední obranou před vojenským ohrožením státu či Aliance.

Základní způsob použití AČR, který vychází z prvních dvou hlavních úkolů, je limitován dvěma krajními variantami: na straně jedné by mohlo jít o způsob, který by se uskutečnil v podmínkách samostatné obrany ČR, a na straně druhé o způsob, jenž by vycházel ze situace, kdy by se AČR pouze symbolicky podílela na obraně Aliance v duchu ustanovení čl. 5 Severoatlantické smlouvy [5]. Mezi těmito krajními variantami existuje množina variant, jež se navzájem odlišují poměrem mezi velikostí zasazených sil AČR a velikostí zasazených sil spojenců, resp. sil Aliance.

Pátý základní úkol je svou povahou zvláštní v tom, že se jakoby netýká obrany státu a Aliance. Opak je však pravdou. Nejistota a nestabilita kolem euroatlantické oblasti se může rozvinout v těžce předvídatelné krize na periferii Aliance a ke vzniku ozbrojených konfliktů, které se mohou rozšířit do sousedních zemí, včetně států NATO. Z tohoto hlediska se tento úkol musí zahrnovat do skupiny úkolů směřujících k zajištění obrany Aliance (tedy i naší republiky) před vojenským ohrožením.

Třetí a čtvrtý úkol není plněn z důvodu uplatnění vojenské síly v klasickém slova smyslu. Při nich nejde o soupeření vyzbrojených armád a uplatnění bojového potenciálu zbraňových systémů s velkou ničivou silou. Jde především o zajištění stability v prostředí konfrontace nepřátelených stran (např. při občanské válce), zajištění klidu a pořádku v oblasti sociálního neklidu (s výjimkou stávek vedených na ochranu práv a oprávněných hospodářských a sociálních zájmů) nebo o záchranu životů, majetku a přírody před ničivými vlivy živelních pohrom a průmyslových havárií atd.

V obou skupinách úkolů může být a zpravidla bude naše armáda nasazena společně s jinými armádami, a to nejen armádami Aliance.

Použití armády v situaci vojenského ohrožení

Použití armády k obraně státu a území Aliance je a i v budoucnu bude hlavním úkolem a smyslem její existence. Aliance jako celek a ČR jako jeden z jejích členů nemá konkrétního protivníka. Nelze však v dlouhodobé perspektivě možnost vojenské agrese zcela vyloučit.

Při vytváření zásad použití armády v nesčetném množství variant vojenského napadení (tedy z hlediska prvních dvou základních úkolů) je třeba brát v úvahu jedno z nejdůležitějších východisek, za které osobně považují **způsob zahájení agrese protivníkem**. Potenciální protivník by se k útoku odhodlal zřejmě v případě, pokud by měl alespoň minimální pravděpodobnost úspěchu. Zřejmě by šlo o protivníka, jež by měl moderně vyzbrojenou armádu s účinnými průzkumnými a palebnými prostředky, s vysoce mobilní technikou a kvalitními spojovacími prostředky. Použil by s určitostí nekonvenčních způsobů vedení bojové činnosti počínaje překvapivým použitím diverzantů a výsadek v kombinaci se vzdušnými údery raket a letounů. Objekty jeho prvopočátečních úderů by zřejmě byly nejdůležitější vojenské a civilní objekty. Cílem by nemuselo být vždy ovládnutí území, ale např. pouze zničení klíčových vojenských nebo hospodářských objektů, zmocnění se velkých materiálových hodnot státu, způsobení ztrát u vojsk nebo obyvatelstva apod.

Při obraně České republiky proti vnějšímu napadení (1. úkol) by z hlediska zahájení agrese mohly nastat následující základní varianty použití AČR:

[A] Českou republiku by v první fázi bránila pouze AČR formou **armádní obranné operace** za řízení GŠ AČR. Spojenecká pomoc by byla poskytnuta až v průběhu ozbrojeného konfliktu na základě článku 5 Severoatlantické smlouvy a měla by být podmíněna jednomyslným souhlasem vlád a parlamentů členů Aliance. Intenzita spojenecké pomoci by byla závislá na síle agresora (**obr. 1**).

Na základě návrhu Bezpečnostní rady státu by byl vyhlášen „stav ohrožení státu“ a později „válečný stav“ (nebo i přímo „válečný stav“) a byl by aktivován BSS. Práci by zahájil mezirezortní krizový štáb a postupně by bylo zaujímáno hlavní místo řízení obrany (HMŘO).

Generální štáb AČR (GŠ AČR) by řídil veškerou činnost armády a postupně by zaujal „hlavní místo velení“ (H MV) a „záložní místo velení“ (Z MV). V rámci organizace obrany České republiky (v některých studiích se používal pojem strategická obrana) by AČR připravovala a provedla **armádní obrannou operaci** a v rámci ní **dílčí operace**. Ostatní prvky bezpečnostního systému státu by armádu po všech stránkách podporovaly.

Jednotlivé prvky operační sestavy AČR by vedly následující dílčí operace:

- operační uskupení pozemních sil – obrannou operaci operačního uskupení,
- operační uskupení sil územní obrany – **operaci k obraně a ochraně zázemí**,
- operační uskupení vzdušných sil – **operaci vzdušných sil** (zřejmě v rámci integrovaných vzdušných sil NATO) a
- protiúderné uskupení pozemních sil – **útočnou operaci** (pouze v případě spojenecké pomoci, jelikož by AČR sama neměla dostatek sil k vytvoření tohoto uskupení).

[B] Českou republiku (nebo i širší teritorium Aliance) by bránila nejen AČR, ale od samého počátku agrese i vojska NATO, a to v duchu článku 5 Severoatlantické smlouvy. Formou **obránné operace mnohonárodního armádního sboru, nebo i více sborů** by byla bráněna územní celistvost Aliance a suverenity ČR, resp. dalších napadených zemí (obr. 2).

Veškerá opatření k zajištění bezpečnosti by zřejmě probíhala souběžně na národní alianční úrovni. V národních podmínkách by probíhala v úzké součinnosti a v duchu čl. 3, 4, 5 a 6 Severoatlantické smlouvy obdobná opatření jako při variantě [A]. Na základě návrhu Bezpečnostní rady státu by byl vyhlášen „stav ohrožení státu“ a „válečný stav“ (nebo i přímo „válečný stav“) a byl by aktivován BSS. Pracoval by **mezirezortní krizový štáb** a bylo by zaujato hlavní a záložní místo řízení obrany.

Těžištěm práce GŠ AČR by oproti variantě [A] byla činnost, směřující k **zajištění přijetí a zabezpečení vojsk NATO na našem území a vyčlenění a předání předurčených vojsk do podřízenosti orgánů velení NATO**. Obdobně by bylo zaujato hlavní místo velení (HMV) a záložní místo velení (ZMV).

Velení vojskům v národní podřízenosti by zabezpečovalo velitelství sil územní obrany, které by připravilo a řídilo **operaci k obraně a ochraně zázemí**. Zatímco ve variantě [A] by sehrával GŠ AČR rozhodující úlohu při velení vojskům, ve variantě [B] by byl spíše v roli koordinátora mezi aliančním a národním velením. Bezprostřední odpovědnost za výsledek obranné operace aliančních vojsk by byla na spojeneckém velitelství a za výsledek operace k obraně a ochraně zázemí vojsk národního velení na velitelství sil územní obrany.

I když by GŠ přímo vojskům nevelel, jeho úloha by byla daleko složitější ve srovnání s variantou [A].

Podle požadavků NATO a po schválení vládou a parlamentem by řešil rozdělení sil a prostředků AČR na dvě základní části. Pod velení NATO by přešla většina pozemních sil, pravděpodobně pod jedním velitelstvím a s potřebnými silami a prostředky logistiky. Vzdušné síly by zřejmě byly jako celek integrální součástí vzdušných sil NATO. Velikost kontingentu sil pod velením NATO by samozřejmě závisela na síle a složení protivníka. Jestliže by se jednalo o obranu ČR, resp. obranu sousedů, lze předpokládat, že by pod velení NATO (pod velení příslušného velitelství mnohonárodního armádního sboru) přešla zesílená mechanizovaná divize. Zesílení divize by mohlo tvořit vojskové letectvo a síly a prostředky logistiky ve výši potřebné k plné logistické podpoře všech vyčleněných sil. Zbytek pozemních sil by GŠ pravděpodobně přidělil do podřízenosti velitelství sil územní obrany, jež by se stalo centrálním velitelstvím pro všechna vojska k obraně teritoria formou operace k obraně a ochraně zázemí.

Druhým a ještě složitějším úkolem by pro GŠ AČR bylo vytvoření podmínek k přesunu spojeneckých vojsk, jejich rozmístění a zaujetí operační sestavy na území ČR v určeném prostoru obrany a v jeho zázemí. Vyčlenění a úprava os přesunů do prostorů soustředění a pak dále do operační sestavy, zajištění silniční a pořádkové služby, vyčlenění míst velení, polních letišť, přistávacích ploch pro vrtulníky, prostorů k rozmístění logistických a zdravotnických prvků – to jsou jen některé úkoly, jež budou muset být velmi kvalitně ve prospěch spojeneckých vojsk zajištěny. Cestou GŠ by byly předkládány požadavky ze strany spojeneckého velitelství sboru k velitelství sil územní obrany.

Operace k obraně a ochraně zázemí by měla podobný charakter jako ve variantě A. Přesto by se vyznačovala některými **zvláštnostmi**:

1. Prostor zázemí by byl svými rozměry zpravidla méně rozlehlý (na úkor prostoru obrany mnohonárodního armádního sboru Aliance).
2. Byla by v něm větší hustota vojsk, zvláště sil a prostředků logistiky, zdravotnických útvarů a zařízení a dalších zabezpečovacích jednotek a útvarů.
3. Síly územní obrany spadající do prostoru obrany armádního sboru by zřejmě nebyly přepodřizovány, ale zůstaly by v podřízenosti velitelství sil územní obrany, což by ztížilo otázky velení těmito silám.
4. Hustota používané komunikační sítě by kladla vysoké nároky na její udržování a sčtení lehce zranitelných komunikačních uzlů atd.

Přestože se ve vojenské strategii České republiky připouští možnost samostatné obrany státu, jsem toho názoru, že by varianta počáteční samostatné obrany v podstatě zpochybňovala náš vstup do NATO. Jde o teoretickou možnost a z tohoto hlediska je třeba teorii operačního umění v této variantě posuzovat.

Jestliže bude Aliance nebo třeba jeden z členů vojensky ohrožen nebo dokonce napaden, **bude se AČR podílet** (po schválení parlamentem) **na obraně tohoto státu** (2. úkol), a to na základě článku 3, 4 a 5 Severoatlantické smlouvy. Jak jsem již uvedl, podíl AČR na obraně by zřejmě vycházel z konkrétní situace. Množství vyčleněných sil by logicky mělo vycházet ze síly agresora a na druhé straně ze vzdálenosti konfliktu od České republiky. Variant je opět několik. Pro příklad uvedu dvě krajní:

a) Jestliže bude napaden náš soused, dá se předpokládat, že AČR vyčlení více vojsk, např. až zesílenou divizi. Lze předpokládat, že by zbytek AČR vedl (třeba jen na přílehlém hraničním území) **operaci k obraně a ochraně zázemí**. Vyčleněná divize by se v rámci mnohonárodního sboru **podílela na vedení obranné operace**. Vzdušné síly by zřejmě (jako ve všech dosavadních scénářích) plnily úkol v rámci vzdušných sil NATO.

b) Jestliže bude napadeno území vzdáleného člena NATO, AČR by zřejmě vyčlenila menší kontingent sil – např. zesílenou mechanizovanou brigádu. Zbytek AČR by nemusel, vzhledem k větší vzdálenosti od prostoru konfliktu vést operaci, ale část sil územní obrany by mohla např. **bránit některé důležité objekty a být v pohotovosti k zásahu proti případným diverzním skupinám nebo výsadbám**.

Z hlediska podílu AČR by tedy mohlo jít ve variantě (a) o síly AČR dodatečně vyčleněné pro NATO, ve variantě (b) o síly přidělené pod velení NATO (tedy mnohonárodní alianční síly). V obou případech by s určitostí šlo v první části o zplánování a provedení dlouhých, a tím pro vyčleněná vojska náročných přesunů do místa nasazení.

Velmi náročné úkoly by však plnila i zabezpečovací vojska. Troufám si tvrdit, že na zabezpečení vyčleněných sil by musel pracovat zbytek AČR na stoprocentní výkon. Týlové, technické a zdravotnické zabezpečení by muselo být připravováno dávno před zahájením přesunů (resp. vzdušných přeprav).

Další náročnou fází by bylo operační rozvinutí do bojové sestavy. Souběžně se zabezpečením úkolů dalekých přesunů by musela být organizována operace k obraně a ochraně zázemí a samozřejmě prováděno mobilizační rozvíjení AČR. Tyto úkoly by kladly vysoké nároky na připravenost, zvláště sladění štábů na všech stupních.

Nezastupitelná úloha GŠ AČR je i v tomto úkolu nesporná. V prvopočátku by musel rozdělit síly AČR a odpovědnost. V obecné rovině by měl vydat směrnice k plnění úkolů podřízeným. Sám by v dalším průběhu musel koordinovat činnost mezi spojenci, vyčleněnými vojsky a vojsky pod národním velením.

Úkol AČR související s **podílem na operacích NATO nad rámec článku 5 Severoatlantické smlouvy** (5. úkol) by se plnil obdobně jako předešlé úkoly při podílu na obraně Aliance. Tento úkol by ale mohl být plněn i s menšími silami, ve srovnání s prvními dvěma úkoly.

Dá se předpokládat, že v silách bránících Alianci za hranicemi jejího teritoria budou působit mnohonárodní síly organizované a připravované již v míru. Zejména půjde

o síly okamžité a rychlé reakce. Do těchto sil budou postupně začleňované jednotky, útvary i svazky AČR. Tyto pak budou v těchto případných operacích zasazovány.

Způsob bojové činnosti zasazených vojsk může být opět různý. Mohou být prováděny pouze vzdušné operace (jako v Jugoslávii), mohou být prováděny pozemní i vzdušné operace, námořní operace atd. Záleží na charakteru krizové situace. Provádění těchto operací je jedním z radikálních principů nové strategické koncepce. Předpokládám, že by základním charakteristickým rysem těchto operací měla být významná vzdušná převaha, využití překvapení, klamání protivníka, aplikace principu *udeř a zmiz*, vysoká mobilita pozemních sil, spolupráce a součinnost s místním (přátelsky nakloněným) obyvatelstvem atd.

Použití armády v situacích nevojenského ohrožení

V předešlé části se jednalo o úkoly, při nichž AČR uplatňuje svou sílu ve všech možných ukazatelích bojové činnosti s armádami protivníka a hraje v bezpečnostním systému státu rozhodující úlohu. Nyní se zmíním o úkolech a způsobech jejich plnění, které nejsou prioritními úkoly pro armádu, ale jsou velice aktuální. Jde v podstatě o posilování funkce ochranné a záchranné, přičemž prioritu mají další výkonné prvky BSS.

I tyto úkoly však mají nadnárodní rozměr. Nová strategická koncepce v tomto smyslu hovoří o prevenci konfliktů, včetně operací reagujících na krize. **Podílet se na mírových operacích mezinárodních bezpečnostních struktur a účastnit se záchranných a humanitárních akcí** – je v pořadí třetím základním úkolem AČR.

Jde o úkol plněný v zahraničí i mimo území Aliance s jehož plněním má naše armáda dobré zkušenosti. Účast vojsk v operacích UNPROFOR (resp UNCRO) a UNTAES pod patronací OSN a operacích IFOR, SFOR a KFOR pod velením NATO jsou toho důkazem. Lze předpokládat, že pokud finanční možnosti naší ekonomiky dovolí, bude AČR v plnění tohoto úkolu pokračovat.

Vzhledem k tomu, že ve výše uvedených mírových operacích jde převážně o úkoly spojené s monitorováním prostorů (úseků) a střežením objektů, přičemž mohou být ohroženy i životy vojáků, jeví se vhodné k plnění těchto úkolů vyčleňovat vševojskové (včetně průzkumných) jednotky typu rota až prapor, které jsou k této činnosti v běžném výcviku připravovány. Nemělo by být nutné k tomuto úkolu jednotky speciálně připravovat. Jednotky vyčleňované do záchranných a humanitárních akcí (operací) mohou být vyčleňovány bez ohledu na odbornost (jako pracovní síla) nebo jako specialisté podle konkrétní potřeby (zdravotnické, chemické, ženijní, spojovací, dopravní a jiné jednotky).

Podílet se na eliminaci nevojenských ohrožení ČR – je posledním, ale vysoce aktuálním úkolem armády. Předešlý úkol je směřován za hranice státu, tento v jeho hranicích.

Příklady použití armády k nevojenským účelům je od vzniku Československa až po loňský rok 1998 nespočet. V roce 1919 byla armáda podle rozhodnutí vlády ČSR použita k uzavření státní hranice a k zabezpečení kolkování peněz. V roce 1920, v období vládní krize, armáda asistovala četnictvu po vyhlášení stanného práva k obnově pořádku na Rosicko-Ostravsku, Kladensku a v Praze. V květnu 1938 plnila armáda úkoly při zajištění státní hranice a vnitřního pořádku v příhraničním prostoru podle požadavku ministerstva vnitra. Po skončení druhé světové války se čs. armáda

podílela na obnově suverenity a veřejného pořádku. Od roku 1951 byla úkolem ČSLA mírová podpora svazků Pohraniční stráže. V roce 1953 vybrané jednotky ČSLA a PS zabezpečovaly provedení peněžní reformy formou hlídkování, střežení objektů a transportů s novou měnou. V Ostravě a Plzni byly použity jednotky k obnově veřejného pořádku. Také v roce 1956 ČSLA částí jednotek uzavírala státní hranici s Maďarskem, aby zabránila přechodu většího počtu uprchlíků a přenosu nepokojů na naše území s velkou maďarskou menšinou. Účast ČSLA na eliminaci povodní na Dunaji v roce 1966 přispěla k záchraně mnoha životů občanů a hospodářských statků. Asistence při leteckých haváriích, zdravotnického personálu při silničních a železničních nehodách, při odstraňování epidemií zvířat i epidemie cholery na Slovensku v roce 1973 ukázala na schopnost armády urychleně poskytovat účinnou pomoc. Průběh amnestie v lednu 1990 si vynutil použití části armády pro ochranu veřejného pořádku, života a majetku občanů a státu, při likvidaci vzpoury vězňů v Leopoldově a také při odzbrojování Lidových milicí. Při válce v Perském zálivu byly části jednotek použity ke střežení některých důležitých objektů na území ČSFR před teroristy. V únoru 1993 bylo postupně připravováno použití jednotek AČR k uzavření státní hranice a realizována asistence armády na posílení policie při výměně kolkovaných peněz v rámci měnové odluky ČR. Armáda úspěšně zasahovala při povodních 1997 a 1998 a při sněhové kalamitě v témž roce.

Argumentů k dokazování skutečnosti, že armáda byla, je a bude používána i k těmto nestandardním účelům je dostatek. Jestliže je pravděpodobnost ohrožení tohoto nevojenského charakteru vyšší v porovnání s vojenským ohrožením, je potřebné stále více hovořit a přijímat praktická opatření k tomu, aby **víceúčelovost** armády byla brána daleko vážněji než doposud.

Z charakteru bezpečnostních rizik, která jsou nebezpečná svou nepředvídatelností, vyplývá logický závěr, že i kvůli plnění těchto úkolů musíme mít už v míru vycvičené jednotky, a pokud možno, **rovnoměrně na celém teritoriu ČR dislokované nebo tak pohyblivé, aby byly schopny zasáhnout v ten pravý čas.**

Schopnost armády bez větších problémů posilovat ochrannou funkci bezpečnostního systému státu, jejíž hlavní nositelkou je Policie ČR, a její záchrannou funkci BSS, jejímž hlavním nositelem je integrovaný záchranný systém, ji staví do daleko významnější role v oblasti jejího **nevojenského použití** než doposud. Toto tvrzení platí o to víc, jestliže nás k těmto úkolům směřuje i nová strategická koncepce NATO.

Teorii **podpůrné operace** (resp. **záchranné operace**) k „vyztužení“ integrovaného záchranného systému státu a **stabilizační operace** jako souběžné operace s policejní operací Policie ČR jsem charakterizoval v článku ve VR 1/99. Tolik mé poznámky k možným způsobům plnění základních úkolů AČR.

K dokumentu Vojenská strategie České republiky, z něhož výše uvedené úkoly vyplývají, mám některé osobní výhrady, z hlediska obsahu i formy.

Už samotný název koliduje se zažitým pojmem vojenská strategie jako nejvyšší součásti vojenského umění. Ve výuce studentů na tuto skutečnost musí být upozorňováno, aby bylo jasné, o které „vojenské strategie“ je zrovna hovořeno.

Opisování bezpečnostních rizik z Bezpečnostní strategie České republiky nebylo nutné. Ve stati *Organizační struktura* se víceméně vysvětluje složení AČR podle různých hledisek (kritérií), a organizační struktura tam vlastně není.

Operační předurčení AČR je podle mého názoru pokračující výklad složení AČR podle dalšího kritéria – dosažení pohotovosti vojsk k zasazení. Kapitola *Plánování obrany a zdrojů* systémově do tohoto dokumentu pravděpodobně nepatří, osobně bych ji zařadil do Bezpečnostní strategie České republiky, stejně jako část 2 *Určení a základní úkoly ozbrojených sil České republiky* (ale včetně základních úkolů z bodu č. 3).

Pokud bych neopisoval bezpečnostní rizika a údaje o AČR (z bodu č. 3) zahrnuté do Koncepce výstavby rezortu obrany, vychází mi, že dokument Vojenská strategie České republiky v podobě jaké existuje je duplicitní, tedy nadbytečný. Samozřejmě se mohou mýlit.

Literatura:

- * Vojenská strategie České republiky, VR 3/99.
- * Bezpečnostní strategie České republiky, VR 2/99.
- * PhDr. Antonín Rašek, Rozpaky nad Bezpečnostní strategií České republiky, VR 3/99.
- * Ústavní zákon ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky, Sbírka zákonů č.110/1998, částka 39, strana 5386.
- * Severoatlantická smlouva, internet www.army.cz
- * Nová strategická koncepce, internet www.army.cz

Kosovo pro OSN představuje největší výzvu v dějinách, protože dr. Kouchner a jeho lidé dostali úplnou politickou a administrativní kontrolu nad oblastí. Kouchner potřebuje plnou podporu mezinárodního společenství a spoustu peněz. Je to velmi nákladná operace. A to nás ještě čekají složitá jednání o statutu Kosova. Jedni tvrdí, že rezoluce Rady bezpečnosti OSN považuje Kosovo za nedílnou součást Srbska. Jiní zase poukazují na to, že rezoluce vyzývá ke „konečnému uspořádání“ teprve v budoucnu.

*Richard Holbrooke,
velvyslanec Spojených států při OSN
Los Angeles Times/LN 24. 9. 1999*